

David Grossman

En häst går in på en bar

Översättning: Natalie Lantz

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

»God afton, god afton, goood afton, Caesareaaaa, du majestätiska stad!!!«

Scenen är ännu tom. Ropet ekar bakom kulisserna. Publiken ler förväntansfullt. En spenslig, kortväxt, glasögonprydd man snubblar in på scenen från en sidodörr som om han blivit insparkad. Han raglar fram ett par steg, ramlar, tar emot sig med båda händerna mot trägolvet och skjuter upp ändan i vädret med en häftig rörelse. Spridda skratt och applåder från publiken. Folk är fortfarande på väg in från foajén och pratar högljutt.

»Mina damer och herrar!« utropar en man med smala läppar som sitter vid ljud- och ljusbordet, »låt höra en applåd för Dovaleh G!«

Mannen på scenen är fortfarande framåtlutad som en apa, hans stora glasögon sitter på sned över näsan. Långsamt vänder han sitt ansikte mot rummet och spanar ut över det utan att blinka.

»Nä, vad är det nu frågan om«, muttrar han, »det här är inte Caesarea, eller hur?« Skratt från publiken. Han reser sig långsamt och borstar bort dammet från händerna.

»Har min agent rövknullat mig igen?« Rop hörs. Mannen på scenen stirrar förskräckt ut över publiken: »Vad är det

frågan om? Vad är det ni säger? Du där, vid bord sju, ja, just du, grattis till de nya läpparna, förresten, de ser snygga ut på dig!« Kvinnan fnissar och döljer munnen med handen. Mannen står vid kanten av scenen, gungar lätt fram och tillbaka. »Men seriöst, gullet, sa du verkligen *Netanya*?« Hans ögon spärras upp så att de nästan fyller ut glasögonen. »Ärligt talat, du sitter alltså här, vid dina sinnens fulla bruk och påstår, helt ogenerat, att jag befinner mig i Netanya just nu, jag som inte ens har skottsäker väst på mig?« Skräckslaget korsar han händerna över skrevet. Publiken vrålar förtjust. Här och var hörs visslingar. Ytterligare några par släntrar in, följda av en grupp stojiga unga män, antagligen soldater på permission. Den lilla klubben börjar bli full. Folk vinkar åt sina bekanta. Tre servitriser i shorts och neonlyla linnen kommer ut från köket och sprider ut sig bland borden. »Hörrudu, Läppen«, han ler åt kvinnan vid bord sju, »än är jag är inte färdig med dig. Låt oss snacka om det . . . Du ser nämligen ut som en ganska seriös ung dam, måste jag säga, och du har verkligen en originell smak att döma av din fascinerande håruppsättning som måste ha skapats av – låt mig gissa: designern som gett oss moskén på Tempelberget *och* kärnreaktorn i Dimona?« Skratt i publiken. »Och om jag inte misstar mig, känner jag lukten av feta cash från ditt håll . . . Har jag rätt eller har jag rätt? Va? Inte alls? Du förstår, anledningen till att jag säger så är att jag också noterar en präktig dos av Botox, för att inte tala om bröstförminskningen som spåret ur totalt. Själv hade jag skurit händerna av den där kirurgen, tro mig.« Kvinnan pressar armarna mot bröstet, döljer ansiktet i händerna och tjuter förtjust mellan fingrarna. Medan mannen talar, kliver han snabbt över scenen från sida till sida, gnuggar händerna och tittar forskande på publiken. Klackarna på hans cowboystövlar är höga och ackompanjerar hans rörelser med ett torrt,

knackande ljud. »Bara förklara för mig, gullet«, utbrister han utan att titta på henne, »varför en intelligent donna som du inte förstår att det här är en sån sak som man berättar för någon försiktigt, förståndigt och hänsynsfullt. Man slänger liksom inte bara ur sig 'du är i Netanya! Booom!' Vad är det för fel på dig? Man måste förbereda personen lite, särskilt om han är såhär spinkig.« Han drar upp sin urblekta T-shirt och en oavsiktlig flämtning drar genom publiken. »Inte sant?« Han vrider sin blottade överkropp mot publiken som sitter på vardera sidan om scenen och avfyrar ett brett flin. »Ser ni? Bara skinn och ben. Mest brosk, faktiskt. Helt ärligt, om jag vore en häst hade jag varit klister vid det här laget, eller hur?« Förvirrat fnitter och utrop av avsky i publiken.

»Lyssna på mig, hjärtat«, han vänder sig åter till kvinnan vid bord sju, »nästa gång du ger någon en sån här upplysning, måste du göra det försiktigt. Bedöva honom lite först. Ge honom en dos narkosmedel, för Guds skull. Varsamt bedövar du hans örsnibb, så här: *'Gratulerar, Dovaleh, du den stiligaste av män, du har vunnit! Du har utvalts till att delta i ett speciellt experiment vid kustslätten, ingenting tidskrävande, en och en halv timme, högst två, eftersom det är den tillåtna maxgränsen en normal människa kan exponeras för lokalbefolkningen där utan att råka illa ut ...*«

Publiken skrattar och mannen blir förvånad: »Varför skrattar ni, era idioter? Det där skämtet handlade om er!« Publiken skrattar ännu mer. »Vänta, bara så att vi har allt klart för oss: har de inte förklarat för er att ni bara är uppvärmningspubliken, innan vi släpper in den riktiga?« Visslingar, frustningar av skratt. Från några hörn hörs burop och knytnävar som hamrar på borden, men största delen av publiken är road. Ytterligare ett par kommer in, långa och slanka båda två, med gyllene lockar dinglande över pannorna: en ung flicka och en

ung pojke, eller kanske två pojkar, klädda i glänsande svart, med motorcykelhjälm under armarna. Mannen på scenen kastar en blick på dem och en liten rynka kröker sig ovanför hans öga.

Han rör sig oavbrutet. Då och då utdelar han ett snabbt knytnävsslag i luften, varpå han duckar för sin osynlige motståndare, smidig och vilseledande som en erfaren boxare. Publiken är i extas. Han vinklar båda händerna över ögonen och spejar ut över rummet, som nästan ligger helt i mörker nu. Det är mig han letar efter.

»Mellan oss, mina vänner, nu borde jag väl lägga handen på hjärtat och försäkra er om att jag är helsåld på Netanya, eller hur?« »Ja!« svarar några ungdomar ur publiken. »Jag borde förklara hur mycket jag gillar att hänga med er en torsdag kväll här i ert charmiga industriområde, och hur bra jag trivs här i källaren, alldeles vid de magnifika förvaringsutrymmena för radioaktivt radon, och hur jag älskar att dra ett snöre med skämt ur mitt eget arsle, bara för ert höga nöjes skull – stämmer det?«

»Ja!« skriker publiken för full hals. »Det stämmer inte«, konstaterar mannen och gnuggar belåtet händerna. »Allt är en fars, allt utom det där om arslet, för helt ärligt så står jag inte ut med er stad, den här hålan skrämmer livet ur mig. Var och varannan snubbe på gatan ser ut som om han är med i nåt vittnesskyddsprogram, och var tredje ser ut som om han har den där förste snubben inrullad i en svart platsäck i bakluckan. Tro mig, om jag inte behövde betala underhåll till tre underbara kvinnor och ett-två-tre-fyra-fem barn, skulle jag inte stå här. Fem barn! Jag svär, framför er här ikväll står historiens förste man som fått förlossningsdepression. Fem gånger! Eller, egentligen fyra, eftersom två var tvillingar. Eller, faktiskt fem, om man räknar med depressionen efter

min egen födelse. Men hela den där röran visade sig vara en bra sak för dig, kära Netanya, för om det inte vore för mina mjölkttandade vampyrer, skulle jag aldrig – aldrig – vara här ikväll för de ynka 750 shekel som Joav betalar mig utan vare sig kvitto eller uppskattning. Så kom igen, *jalla*, mina vänner, mina älsklingar, låt oss festa loss ikväll, klackarna i taket, *en applåd för drottning Netanya!*«

Publiken applåderar, lite förbryllad över vändningen, men ändå medryckt av det hjärtliga tjutet och det rara leendet som plötsligt lyser upp hans ansikte och förändrar det fullständigt. Borta är det plågade, bittra och hånande uttrycket, och – som genom en kamerablixt – framträder nu ansiktet hos en vänlig, artig, rentav ömtålig, intellektuell man, som omöjligt kan ha någonting att göra med de yttranden som just spottats ur hans mun.

Det är uppenbart att han njuter av förvirringen han skapar. Långsamt vrider han kroppen runt sin egen fot som en passare, när han sluter cirkeln är hans ansikte förvridet och bittert igen: »Jag har ett festligt tillkännagivande, Netanya. Ni kommer inte att kunna förstå att just ni dragit vinstloten. Det är nämligen så att idag, precis idag, den tjugonde augusti, råkar vara min födelsedag. Tack, tack så hjärtligt, ni är då för vänliga.« Han bugar sig ödmjukt. »Ja, idag är det alltså femtiosju år sedan världen blev en lite värre plats att leva i. Tack så mycket, raringar, verkligen tack.« Han kråmar sig över scenen och fläktar sig med en imaginär solfjäder. »Men så snällt av er, inte ska väl jag, det är alldeles för mycket, checkar lämnas i lådan vid utgången, kontanter kan ni fästa på mitt bröst efter föreställningen, och om ni har sexkuponger kan ni komma upp hit och ge mig dem direkt i handen.«

Vissa höjer glaset mot honom. Ett skrålade gäng kommer in – männen klappar i händerna medan de går – och sätter sig

vid borden närmast det som en gång varit en bar. De vinkar åt honom och kvinnorna ropar hans namn. Han kisar mot dem och vinkar tillbaka på ett diffust, närsynt sätt. Gang på gang vänder han sig mot mitt bord längst bort i rummet. Han har sökt min blick från det ögonblick han kom ut på scenen. Jag kan inte titta direkt på honom. Luften härinne är inte bra för mig. Luften han andas är inte bra för mig.

»Räck upp en hand om du är över femtiosju!« Några händer räcks upp. Han granskar dem och nickar förundrat: »Jag är imponerad, Netanya! Det är en sjuhelsikes livslängd! Jag menar, det kan ju inte vara lätt att nå den åldern här hos er, eller hur? Joav, rikta en strålkastare mot publiken så att vi kan se . . . du damen där, jag sa femtiosju, inte sjuttiofem . . . Vänta lite, vänner, en åt gången, det finns tillräckligt med Dovaleh för alla. Ja, bord fyra, vad sa du? Fyller du också femtiosju? Femtioåtta? Fantastiskt! Djupt! Före din tid! Och när händer det, sa du? Imorgon? Grattis! Och vad heter du? Vad? Säg igen! Jor . . . Jorai? Skämtar du, eller? Är det ditt namn eller namnet på nån vapenutbildning du tog i armén? *Wallah*, brorsan, dina föräldrar körde verkligen över dig, eller vad säger du?«

Mannen som heter Jorai skrattar hjärtligt. Hans fylliga hustru lutar sig mot honom, smeker hans flint med cirklande rörelser.

»Och det där fruntimret bredvid dig, brorsan, hon som markerar revir på dig, är det fru Jorai? Var stark, min bror. Jag menar, du hoppades säkert på att 'Jorai' skulle vara det sista ödesslaget mot dig, eller hur? Du var bara tre år när du fattade vad dina föräldrar hade gjort mot dig« – han går långsamt längsmed scenkanten och spelar på en osynlig fiol – »och när du satt där helt ensam i ett hörn på förskolan, knaprade på löken som din mamma stoppat i din lunchlåda och såg de andra barnen leka tillsammans, sa du till dig själv: gaska upp

dig, Jorai, blixten slår inte ner två gånger på samma ställe . . . *Surprise! Blixten slog faktiskt ner två gånger på samma ställe!* God afton på dig, fru Jorai! Säg mig, sötnos, skulle du vilja berätta för oss, såhär vänner emellan, om vilken stygg överraskning du förbereder för din mans högtidsdag? Jag menar, jag kollar på dig och ser precis vad som pågår i ditt huvud just nu: 'Eftersom det är din födelsedag, Jorai, lille gubben, så går jag med på det ikväll, men du skulle bara våga göra det du försökte med den tionde juli 1986!' «

Publiken skrattar, även kvinnan brister ut i en skrattkonvulsion som böljar över hennes ansikte. »Berätta nu, fru Jorai« – han sänker sin röst i en viskning – »oss emellan, tror du verkligen att alla de där halsbanden och kedjorna kan dölja alla de där hakorna? Nej, seriöst, tycker du att det verkar rättvist, i dessa svångremstider, när vårt land är fullt av unga par som får nöja sig med bara en haka« – han stryker sin egen, flyende haka, som ibland får honom att likna en skrämmd gnagare – »och du bara går omkring helt utan vidare med två, nej vänta: tre hakor! Damen, bara huden på den där svullna sköldkörteln räcker till en helt ny radda av tält åt de protesterande i Occupy Tel Aviv-rörelsen!«

Spridda skratt. Kvinnans leende stramar lite över hennes tänder.

»Och förresten, Netanya, eftersom vi redan kommit till min ekonomiska teori, vill jag nu deklarerera och undanröja tvivel om att jag är helt för en omfattande reform av kapitalmarknaden!« Han stannar upp, flämtar, sätter händerna i midjan och skrockar: jag är ett geni, jag svär, ur min mun kommer ord som jag själv inte begriper! Lyssna noga, åtminstone de senaste tio minuterna har jag varit övertygad om att skatter endast ska beräknas efter medborgarens vikt – en skattetabell baserad på människokött!« Ytterligare en blick åt mitt håll,

en undrande, nästan förfärad blick, som försöker få fram den tanige pojken ur mitt inre, den han minns. »Vad kan vara mer rättvist än det, va? Det är det mest objektiva i världen!« Återigen drar han upp sin T-shirt till hakan, den här gången rullar han den långsamt, förföriskt, och inför våra ögon blottar han en insjunken mage med ett horisontellt ärr, ett magert bröst med otäckt utskjutande revben under stram, skruppen hud, översållad av sår. »Skatten skulle kunna beräknas baserat på hakor, som vi sa, men enligt min åsikt skulle vi också kunna ha skattekolonnen.« Hans T-shirt är fortfarande uppdragen. Folk stirrar motvilligt, andra vänder bort blicken och blåser ut luft i försiktiga visslingar. Han undersöker reaktionerna med naken, utsvulten iver. »Jag kräver en progressiv skatteberäkning av människokött! Med taxering baserad på bilringar, kalaskula, häck, celluliter, manstuttar, och det där dallret på kvinnors armar! Och det som är så bra med min metod är att den inte ger utrymme för mygel eller tolkningar hit och dit: överviktig är lika med skattepliktig!« Till slut låter han sin tröja falla. »Seriöst, jag kan inte för mitt liv förstå grejen med att beskatta den som tjänar pengar. Hur hänger det ihop, egentligen? Lyssna på mig, Netanya, och lyssna noga: skatt borde endast krävas från de personer vilka staten skäligen kan misstänka för att vara lyckliga: personer som ler för sig själva, som är unga, friska, optimistiska, som får knulla på natten, som visslar hela dagen. Det är bara de asen som bör beskattas, ja, skatta dem in på bara skinnet, utan försökning!«

Största delen av publiken applåderar uppmuntrande, men några, mest ungdomar, formar läpparna runda och utstöter burop. Han torkar svetten från pannan och kinderna med en stor röd näsduk som cirkusclowner brukar ha, samtidigt som han låter två gång ur publiken gnabbas med varandra, till allas förtjusning. Under tiden hämtar han andan, sätter händerna

över ögonen igen och söker min blick, kräver min blick. Här är det nu – ett ömsesidigt ögonkast, som ingen förutom vi två kan se, hoppas jag. Du kom, säger hans blick, se vad tiden har gjort med oss. Här står jag nu inför dig, visa mig ingen nåd.

Han vänder sig snabbt ifrån mig och höjer en hand för att stilla publiken: »Va? Jag hörde dig inte. Ut med språket, bord nio! Men förklara först för mig hur ni gör det där, för jag har aldrig lyckats förstå . . . Vadå, vad menar jag med att 'göra det där'? Det där med att ni låter era ögonbryn växa samman! Seriöst, alltså, upplys oss, syr ni ihop dem, eller? Lär de er att göra det där på något etniskt-militärt träningsläger?« Plötsligt ställer han sig i givakt och stämmer upp en egen version av Jabotinskys sång: »*Två strandbryn har Jordanfloden, två ögonbryn har Jordanfloden! Det här är vårt, och det här är vårt likaså!* Och nu, när vi ändå är inne på Jabotinsky, kan jag berätta att min far var en revisionistisk sionist och idoliserade Jabotinsky – han leve!« Från ett par bord hörs kraftfulla, utmanande applåder och han tystar dem med en avvärjande handrörelse. »Okej då, prata med mig bord nio, prata fritt, jag bjuder på det. Vad sa du? Nej, jag skämtade inte, Gargamel, det är verkligen min födelsedag idag. Nästan exakt just nu inleddes min mors, Sara Greensteins, värkarbete på gamla Hadassasjukhuset i Jerusalem. Ofattbart, eller hur? En kvinna som bara ville mig väl och ändå födde hon mig! Jag menar, tänk på hur många domar, fängelser och utredningar och kriminalserier det finns för mord, men än har jag inte hört en endaste dom för födsel! Inte ett knyst om planerad födsel, eller födsel genom oaktsamhet, vållande till annans födsel, eller uppsåtlig födsel av annan människa! Och glöm nu inte att vi talar om ett brott där offret är en minderårig!« Han gapar och fläktar in luft i munnen med händerna, som om han håller på att kvävas: »Finns det någon domare i lokalen? Någon advokat?«

Jag kryper ihop på min plats och låter inte hans blick nagla sig fast vid mig. Som tur är signalerar tre unga par som sitter nära mig åt honom med händerna. De visar sig vara juridikstudenter från en av högskolorna. »Ut med er!« skriker han med hotfull stämma och vevar med armarna och benen. Publiken överöser dem med visslingar och burop. »Dödsängeln« – skrattar han andlöst – »kommer till advokaten och säger att han kommit för att hämta honom. Advokaten gråter och jämrar sig: 'Men jag är ju bara fyrtio!' Ängeln svarar: 'inte enligt dina debiterade timmar!'« Ett snabbt knytnävsslag, han roterar kroppen ett helt varv, studenterna skrattar mer än de andra.

»Och nu över till min mamma.« Hans ansikte blir allvarligt. »Jag ber om er fulla uppmärksamhet, mina damer och herrar i juryn, för det här är ett allvarligt ärende. Ryktet säger, och jag citerar bara, att när de räckte över mig till henne direkt efter förlossningen, såg det ut som om hon log, kanske av *lycka* till och med. Inte en chans, jag svär! Bara rykten och tarvligt förtal!« Publiken skrattar. Plötsligt faller mannen ner på knä vid scenkanten och böjer huvudet: »Förlåt mig, mamma, jag har ställt till det, jag har svikit, än en gång har jag sålt ut dig för ett skratt. Jag är publikens hora, jag kan inte sluta . . .« Han studsar upp på fötter, det snabba hoppet verkar ha gjort honom snurrig, för han skakar. »Allvarligt nu, utan trams, hon var den vackraste mamman i världen, jag svär, såna där klassiska skönheter tillverkas inte längre, stora blå ögon« – han öppnar händerna och spärrar ut fingrarna framför publiken, och jag minns det gnistrande, genomträngande blå i hans egna ögon då han var pojke – »och hon var den galnaste mamman i världen och den ledsnaste« – han tecknar en tår under ögat och hans mun rundas i ett leende. »Det var så hon blev, det var ödeslotten vi drog, jag klagar inte, och pappa var också okej,

faktiskt.« Han avbryter sig och kliar ursinnigt sina hårtestar vid sidorna av huvudet. »Ah . . . Ge mig ett ögonblick så ska jag hitta någonting åt er . . . Ja! Han var en utomordentlig frisör, och när han klippte mig brukade han inte ta betalt, trots att det var emot hans principer.«

Återigen kastar han en blick på mig, för att se om jag skrat-
tar. Men jag försöker inte ens låtsas. Jag beställer en öl och en
vodkashot. Vad var det han sa? Man behöver bedövning för att
ta sig igenom det här. Bedövning? Jag behöver snarare narkos.

Han återgår till sitt frenetiska kringrännande. Det är som
att han driver sig själv framåt. En enda strålkastare belyser
honom ovanifrån och livfulla skuggor följer hans gestalt. Hans
rörelser reflekteras med märklig fördröjning i välvningen på en
stor kopparurna som står vid väggen bakom honom, kanske
har den blivit kvar från någon pjäs som satts upp här tidigare.

»Apropå min födelse, Netanya, låt oss ägna en halv minut
åt denna kosmiska händelse, för jag – och jag pratar inte om
idag, när jag befinner mig på den absoluta toppen av under-
hållningsbranschen, estradernas galet framgångsrika sexsym-
bol . . .« Han pausar, nickar med vidöppen mun, låter dem
skratta färdigt. »Nej, jag pratar om mig själv på den tiden då
det begav sig, i gryningen av min historia, när jag var liten.
Jag var helt skruvad, de knöt ihop alla trådar i min skalle på
fel sätt, ni kan inte förstå hur konstig jag var . . . Nej, alltså«,
han ler, »vill ni skratta, Netanya? Vill ni skratta riktigt ordent-
ligt?« Han bannar sig själv: »Vilken idiotisk fråga! Hallå! Det
här är ett stand up-framträdande, har du inte fattat det än?
Shmock!« Med snabb hand slår han sig själv i pannan, ett slag
med ofattbar kraft. »Det är därför de är här! De är här för att
skratta åt dig! Inte sant, mina vänner?«

Det var ett fruktansvärt slag, den där smällen mot hans
panna. Ett oväntat utbrott av våld, ett läckage av dunkel infor-

mation hemmahörande någon helt annanstans. Tystnad råder i rummet. Någon krossar en hård karamell mellan tänderna och knastret hörs i hela lokalen. Varför insisterade han på att jag skulle komma? Vad behöver han en torped till, undrar jag, när han gör ett så bra jobb själv?

»Jag har en historia till er«, säger han muntert som om det där slaget aldrig utdelats, som om det inte finns en vit fläck på hans panna som håller på att bli alldeles röd och som om glasögonen inte sitter snett över hans näsa. »En gång, när jag var kanske tolv år, bestämde jag mig för att undersöka vad det var som hände nio månader innan jag föddes som fick min pappa att tända så mycket att han hoppade på mamma sådär. Bara så att ni förstår: förutom mig fanns det inget bevis för någon som helst vulkanisk aktivitet i hans byxor. Det var inte så att han inte älskade henne. Jag säger er, allt den mannen gjorde i sitt liv från det att han öppnade ögonen på morgonen till dess att han gick till sängs, allt hans fifflande med varumagasinen och mopederna och reservdelarna och dragkedjorna och mojängerna – låtsas att ni förstår vad jag pratar om, okej? Duktigt, Netanya! – alla de där dumheterna var för att imponera på henne, mer än försörjningen, mer än allt annat. För att få henne att le mot honom och klappa hans huvud: duktig hund, duktig hund. Det finns män som skriver poesi till sina älskade, inte sant?« »Ja«, svarar somliga, fortfarande lite förskräckta. »Och det finns de som sjunger serenader för dem, stämmer det?« »Stämmer!« bekräftar ytterligare några svaga röster. »Och somliga kanske köper dem diamanter, eller en takvåning, en stadsjeep, designade lavemangsprutor, eller hur?« »Jaaa!« ropar flera röster, ivriga att behaga honom. »Och så finns det såna som farsgubben, som köper tvåhundra fejkjeans från en gammal rumänska på Allenbygatan – som ordspråket säger: bakom en rumänsk tjuv finns en polsk med-

hjälpare – och säljer dem som original-Levi's från ett bakrum i sin frisersalong, och för vad? Jo, för att han på kvällen ska kunna visa henne i sin lilla skrivbok hur många kronor han är värd –«

Han stannar upp, hans blick vandrar omkring i rummet, och för ett obegripligt ögonblick håller publiken andan som om den sett någonting tillsammans med honom.

»Men att verkligen röra vid henne, som en man rör vid en kvinna, även en liten klapp i baken i hallen, lätt på handen som när man stryker hummus över pitabröd – det såg jag honom aldrig göra. Förklara för mig, mina vänner. Ni är ju smarta människor, trots allt, ni valde ju att bo i Netanya. Så förklara då för mig här och nu varför han aldrig rörde henne. Va? Bara *fucking* Gud vet. Vänta, va –?» Han ställer sig på tå och kastar en känslfull, tacksam blick på publiken. »Vill ni verkligen höra om det här? Är ni verkligen upplagda för de här rövarhistorierna om min kungliga familj?» Här delar sig publiken: några hurrar uppmuntrande, andra skriker åt honom att han borde börja dra skämt. De två bleka mc-åkarna i svarta läderstall hamrar med händerna på bordet så att ölglasen skakar. Det är svårt avgöra vilken sida de håller på, kanske roas de helt enkelt av att elda på uppståndelsen. Jag har fortfarande inte lyckats lista ut om de är två pojkar, eller en pojke och en flicka, eller två flickor.

»Lägg av! Är det sant? Vill ni verkligen höra om Familjen Greensteins såpopera? Nej, ärligt nu, Netanya, är det här nåt sorts försök att lösa gåtan kring min magnetiska personlighet?» Han kastar en road, retsam blick mot mig. »Tror ni verkligen att ni kommer att lyckas där alla forskare och biografiförfattare har misslyckats totalt?» Nästan hela publiken applåderar. »Då är ni verkligen mina vänner! Vi är dödspolare, Netanya! Vi är vänorter!» Han smälter och spärrar upp ögo-

nen i ett uttryck av ändlös oskuldsfullhet. Publiken kiknar av skratt. Folk ler åt varandra. Ett par vilsna leenden letar sig även fram till mig. Han står vid scenkanten, de vassa spetsarna på bootsen når över kanten, och han räknar sina hypoteser på fingrarna: »Ett! Han kanske högaktade henne så mycket, min far, att han var rädd för att röra henne? Två! Det kanske äcklade henne att han gick omkring hemma med sitt svarta hårnät när han hade tvättat håret? Tre! Kanske var det på grund av hennes Förintelse, och det faktum att han inte var med om den, inte ens som statist? Jag menar, det var ju inte bara så att killen inte blev mördad, han blev ju inte ens *skadad* i Förintelsen! Fyra! Kanske jag och ni inte är redo att presentera våra föräldrar för varandra än?» Skratt i publiken, och han – komikern, clownen – börjar ränna omkring på scenen igen. Knäna på hans jeans är trasiga, men han sportar ett par röda hängslen med guldspännen, och hans små cowboystövlar är prydda med silverfärgade sheriffstjärnor. Nu märker jag en liten, tunn fläta som dinglar i hans nacke.

»För att göra en lång historia kort, bara så att vi kan få ett slut på det här och sätta igång showen, trots att kvällen nästan är över, alltså: undertecknad öppnade kalendern, bläddrade tillbaka till datumet exakt nio månader före min födelse och sprang direkt till högen med pappas samling av *Frihet*, den revisionistiska tidningen som hans parti gav ut – den där friheten belamrade ett halvt rum hemma hos oss, den andra halvan var full av farsgubbens trasor, jeans, rockringar och kackerlacksfällor med ultraviolettera strålar. Bara låtsas –«

»– att ni förstår«, ett par jublande röster från baren avslutar hans mening.

»Duktigt, Netanya.« Även när han skrattar är hans blick väldigt fokuserad, glädjelös, som om han övervakar det löpande bandet på vilket skämten rullas ut ur hans mun.

»Och vi tre, jag menar familjens biologiska materia, trängde in oss i det utrymme som kvarstod: ett rum och ett halvt, och förresten, han lät oss inte slänga en enda sida av den där partitidningen: 'det här kommer att bli framtida generationers bibel!' brukade han säga med hyttande finger och hans lilla mustasch skälvde till som om någon hade elektrifierat hans ballar. Och där, på precis det där datumet, nio månader innan jag kläcktes och ändrade den ekologiska balansen från dålig till sämre, vad tror ni att undertecknad upptäckte *där*? Suezkrisen! Fattar ni vart jag vill komma? Visst är det sjukt? Abdel Nasser meddelar att han nationaliserar Suez och stänger kanalen mitt framför näsan på oss, och min far, Chezkel Greenstein av Jerusalem, en meter och femtionio centimeter lång, hårig som en apa och med läppar som en flicka, tvekar inte en sekund innan han ger sig ut för att öppna upp flödet i kanalen, så att säga! Så, om man tänker på det, är jag faktiskt en sorts vedergällningsaktion! Fattar ni? Jag är den saltade notan! Är ni med? Vi har Operation Sinai, Slaget om Karameh, Operation Entebbe, Operation hit-och-dit, och så har vi Operation Greenstein, som fortfarande är delvis hemligstämplad så jag kan inte avslöja alla detaljer, men, som av en händelse, har vi här ikväll en unik inspelning från högkvarteret, om än med dålig ljudkvalitet: 'Sära på benen, fru Greenstein! Smaka på den *här*, Egyptens diktator!' *Boom-stagadam!* Förlåt mamma! Förlåt pappa! Mina ord är tagna ur sammanhanget! Jag har svikit er igen!«

Och med de orden smäller han till sig själv igen, ofattbart brutalt, med båda händerna över hela ansiktet. Igen och igen.

I några sekunder har jag smak av metall och rost i munnen. Människor omkring mig sjunker ner i sina stolar med fladdrande ögonlock. Vid bordet bredvid mitt viskar en kvinna någonting bestämt till sin man och tar upp sin handväska, men han lägger handen på hennes lår för att hålla kvar henne.

»Netanya, *mon amour*, jordens salt – förresten, är det sant att när någon på gatan här i stan frågar vad klockan är, så är det troligtvis en polisinformator? På skämt, alltså! Jag bara skojar!« Han krymper ihop, rynkar ögonbrynen, hans blick far omkring. »Det är möjligtvis inte någon från Alperonfamiljen här, så att vi kan hedra honom? Eller från Abutbulklanen? Någon ur Dedehgänget? Beber Amar är inte här? Någon av Boris Elkushs släktingar? Kanske Tiran Shirazi hedrar oss med sin närvaro ikväll? Ben Sutchi? Någon från Chanania Elbaz familj? Eliyahu Rustashvili? Shimon Buzatov? Kanske någon annan gangster från Netanya?»

Matta applåder stämmer in så småningom. Det verkar som om applåderna hjälper folk att komma ur förflamningen som gripit dem ögonblicket innan.

»Missförstå mig inte, Netanya, jag bara kollar, rekognoscerar lite. Ni förstår, när jag har ett gig någonstans, googlar jag alltid riskerna först.«

Här blir han plötsligt trött, som om han tömt ut allt på en gång. Han sätter händerna på höfterna och andas snabbt. Han stirrar på en punkt i luften med en gamlings stelnade blick.

Han ringde mig för ungefär två veckor sedan. Vid halv tolv på natten. Jag hade precis kommit hem efter att ha rastat hunden. Han presenterade sig. Det fanns en sorts spänd, högtidlig förväntan i hans röst som jag inte återgäldade. Förvirrad frågade han mig om det var jag, och om hans namn inte lät bekant. Jag sa nej. Jag väntade. Jag avskyr människor som talar i gåtor sådär. Namnet lät faktiskt bekant, avlägset bekant. Han var ingen som jag träffat genom jobbet, det var jag säker på: motviljan jag kände var av ett helt annat slag. Det här är någon från den innersta kretsen, tänkte jag. Med större potential att skada.

»Aj, det där gjorde ont«, skrattade han bittert, »jag var

säker på att du skulle minnas . . . « Han skrockade långsamt, hans röst var lite hes. För ett ögonblick trodde jag att han var full. »Oroa dig inte«, sa han, »jag ska vara kortfattad.« Och här skrockade han: »Jag är ju alltid kort, knappt en och sextio, när jag dör kommer man att ge mig en pyttestatsmannamässig begravning.«

»Men hallå«, sa jag, »vad vill du mig?«

Det var en häpen tystnad, sen frågade han än en gång om det verkligen var jag. »Jag har en fråga till dig«, sa han och blev med ens fokuserad och saklig: »Lyssna på vad jag har att säga och bestäm dig, inga problem om du säger nej. *No hard feelings*. Det är ingenting tidskrävande, bara en kväll. Och självklart betalar jag, du bestämmer priset, jag tänker inte köpslå med dig.«

Jag satt i köket, fortfarande med hundkopplet i handen. Tiken stod där, svag, snörvlande tittade hon på mig med sina mänskliga ögon, som om hon var förvånad över att jag inte hade avslutat samtalet än.

En märklig trötthet kom över mig. Det kändes som om ett annat, ljudlöst samtal ägde rum parallellt mellan mig och denne man, men att jag var för långsam för att uppfatta det. Han måste ha väntat på ett svar, men jag visste inte vad han frågade om. Kanske hade han redan ställt frågan utan att jag hört det. Jag minns att jag tittade på mina skor. Någonting med dem, sättet de pekade på varandra, gav mig plötsligt kvävningssänsor.

Han rör sig långsamt mot en fåtölj som står till höger på scenkanten. Det är en stor fåtölj, röd och sliten. Kanske är den också – som den stora kopparurnan – kvar från en gammal pjäs som en gång uppförts i den här lokalen. Han kollapsar i fåtöljen med en suck, sjunker djupare och djupare ner, tills

det ser ut som om den kommer att svälja honom helt.

Folk fäster blickarna på sina glas, skvalpar runt vinet i dem, petar förstrött i skålarna med snacks.

Tystnad.

Och sen – dämpade skratt: han ser ut som ett barn i en jättes fåtölj. Jag märker att folk försöker låta bli att skratta högt, de undviker också hans blick, som om de är rädda för att bli indragna i den komplicerade beräkning han gör över sig själv. Kanske känner de, som jag, att de på något sätt redan är indragna i kalkylen och i mannen själv mer än de haft för avsikt att vara. Långsamt lyfter han stövlarna och visar oss de höga, nästan feminina klackarna. Fnissningarna ökar i styrka, förenar sig, tills skratten översköljer klubben.

Han sprattlar med benen och viftar med armarna som om han håller på att drunkna, skriker och kippar efter andan, och till slut rycker han upp sig ur fåtöljens djup, hoppar ur den och ställer sig ett par steg ifrån den, flämtar och tittar förskräckt på den. Publikens skrattar lättat – gammal hederlig slapstick – han stirrar hotfullt på dem, men de skrattar ännu mer. Till slut formar han ett leende, absorberar skratten som öser över honom. Den oväntade ömheten gör återigen hans ansikte mjukt, och publiken ger gensvar. Komikern, underhållaren, gycklaren hänger sig åt reflektionerna av sitt leende i publikens ansikten, och för ett ögonblick kan man nästan föreställa sig att han tror det han ser.

Men återigen, som om han är oförmögen att stå ut med ens ett enda ögonblick av ömhet, drar han ihop munnen till en tunn, äcklad linje. Jag har sett den grimasen tidigare: den lilla gnagaren som tuggar på sig själv.

»Ursäkta att jag tränger mig på i ditt liv såhär«, sa han i det där nattliga telefonsamtalet, »men jag antar att jag hoppades

att tack vare, du vet, ungdomens tillgivenhet«, han skrockade igen – »man kan ju ändå säga att vi började tillsammans, och att du, liksom, fortsatte på din egen väg, bra jobbat, förresten, jag menar det verkligen . . . «

Här pausade han, väntade på att jag skulle minnas, att jag äntligen skulle vakna upp. Han anade inte hur bestämt jag håller fast vid mitt komatillstånd, eller hur brutal jag kan vara mot den som försöker ta mig ur det.

»Det tar mig en minut att förklara för dig, max, så du behöver bara ge mig en minut av ditt liv, okej?»

Han lät som en man i min ålder, men använde en yngre generations slang. Ingenting gott kunde komma ur det här. Jag blundade och försökte minnas. *Ungdomens tillgivenhet* . . . Vilken ungdom syftade han på? Min barndom i Gedera? Ären jag flyttade omkring med mina föräldrar på grund av min pappas affärer, från Paris till New York till Rio de Janeiro till Mexico City? Eller syftade han på perioden när vi återvände till Israel och jag gick på högstadiet i Jerusalem? Jag försökte tänka snabbt, hitta en flyktväg. Hans röst drev fram en känsla av oro, mentala skuggor. »Säg mig«, utbrast han plötsligt, »spelar du bara, eller har du blivit för märkvärdig för . . . Hur kan du inte minnas?»

Ingen hade talat till mig på det där sättet på länge. Det var som en vindil av frisk luft som renade avskyn jag kände gentemot den ihåliga högaktning som oftast omgav mig, även tre år efter att jag pensionerat mig.

»Hur är det möjligt att inte komma ihåg en sån sak?» Han ångade på. »Ett helt år pluggade vi ihop för den där Kalchinski på Bajit va-Gan och efteråt brukade vi gå till bussen tillsammans.«

Långsamt kom det tillbaka. Jag mindes den lilla lägenheten, mörk även mitt på dagen, och sen mindes jag också den

dystre läraren, som var väldigt lång och smal och framåtböjd, och ibland såg ut som om han bar upp taket på sina axlar. Vi var fem eller sex pojkar utan fallenhet för matte, som samlats från ett par av stadens olika skolor för att få privatlektioner tillsammans.

Han fortsatte sitt stormiga anförande och påminde förolämpat om det som fallit i glömska. Jag lyssnade, men ändå inte. Jag orkade inte med såna här känslomässiga utbrott. Min blick svepte över allt i köket som behövde lagas, målas, oljas och tätas. Tamara brukade kalla de här vardagliga sysslorna för »husarresten«.

»Du bara raderade mig«, sa han med bestörtning.

»Förlåt,« mumlade jag, och när jag hörde mig själv förstod jag plötsligt att jag faktiskt hade någonting att be om förlåtelse för. Det var värmen i min röst som upplyste mig, och ur den värmen trädde detalj efter detalj av den där pojken fram: hans ljusa hy och fräknarna som täckte hela kinderna. En kort, spinkig pojke med glasögon och utbuktande läppar, trotsiga och otåliga. En pojke som pratade fort och alltid var lite hes. Genast mindes jag att hans lockiga hår, trots hans ljusa hy och ljusrosa fräknar, var väldigt mörkt, djupsvart och tjockt, och att den här kontrasten av färger hade gjort starkt intryck på mig.

»Jag minns dig,« sa jag överraskat, »självlärt, vi brukade göra sällskap . . . jag kan inte förstå att jag kunde . . .«

»Tack gode Gud,« stönade han, »jag började tro att jag hade hittat på dig.«

»Och goood afton, ni urläckra skönheter av Netanya!« Han snurrar runt och fortsätter sin dans över scenen medan han klappar med stövelklackarna. »Jag känner er, tjejer, jag känner er alltför väl, från insidan . . . Vad sa du, bord tretton? Du

är inte lite fräck du, eller hur?» Hans ansikte mörknar och för ett ögonblick ser han verkligen förolämpad ut: »Att utsätta en blyg och inåtvänd människa som jag för en så påträngande fråga . . . Klart jag har haft Netanyakvinnor!« Han ler stort och runt med hela munnen, »man får rätta munnen efter matsäcken, det var hårda tider, vi fick klara oss bäst vi kunde . . . « Publiken, män och kvinnor, slår händerna mot borden, buar, visslar, skrattar. Han hukar sig ner på ett knä på scenen framför tre fnittrande, brunbrända äldre damer med blåfärgat hår i uppsättningar som mest består av luft. »Nämen hej, bord åtta, vad firar ni snyggingar ikväll då? Är det någon dödssjuk man som just precis nu drar sitt sista andetag på sjukhuset? Kom igen, kompis, kom igen«, hejar han på denne påhittade man, »en stöt till och du är fri!« Kvinnorna skrattar och smeker ömsint den påhittade mannen i luften. Han dansar omkring på scenen och för ett ögonblick ser det ut som om han ska ramla av den. Publiken skrattar ännu mer. »Tre män!« skriker han och håller upp tre fingrar, »en italienare, en fransman och en jude sitter på en bar och pratar om hur de gör det skönt för sina kvinnor. Fransmannen säger: 'Jag smörjer in min *mademoiselle* från huvud till tå med smör från Normandie, och när hon har kommit skriker hon i ytterligare fem minuter.' Italienaren säger: 'När jag pumpar min *signora*, smörjer jag först in hela hennes kropp från topp till tå med olivolja som jag köper från en liten by i Sicilien, och när hon har kommit skriker hon i ytterligare tio minuter.' Juden är tyst. Knäpptyst. Fransmannen och italienaren tittar på honom: 'Och du då?' 'Jag?' säger juden. 'Jag smörjer in min gumma med gåsfett som kallas *schmaltz*, och när hon har kommit skriker hon i ytterligare en timme.' 'En timme?' Fransmannen och italienaren blir helt galna: 'Exakt vad gör du med henne?' 'Åh', säger juden, 'jag torkar av händerna på gardinerna.'«